

حسابداری علمی اسلامی

فاطمه جعفرپور^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۱۰ تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۰۸/۲۰

چکیده

از زمان های قدیم تا به امروز فلسفه اخلاق به ویژه اخلاق حرفه ای نقش بسیار پررنگی در جوامع به ویژه جامعه اسلامی داشته است به طوری که می توان یکی از راه های تداوم هر حرفه و فعالیت را لزوم رعایت اخلاق حرفه ای در کسب و کار دانست. رعایت اخلاق حرفه ای صرفاً به رشته حسابداری محدود نشده و در بسیاری از رشته ها مانند مدیریت، روانشناسی، حسابرسی، پزشکی و... نیز می توان مشاهده نمود. با نگاهی گذرا به رویکرد های حسابداری نیز به صراحت می توان دریافت که تاریخچه اخلاق و رعایت اصول اخلاقی در رشته حسابداری تقریباً به زمان های دور برمی گردد. زمانی که رویکرد سنتی (تئوریک) برای تدوین تئوری حسابداری به رویه های عمل توجه داشته و منطبق در آن توجه کمتری داشت. باین حال اخلاق در رویکرد سنتی نیز، هم تاکید بسیاری بر مفاهیم انصاف، حقیقت و عدالت دارد. باید توجه داشت رعایت ارزش های اخلاقی به ویژه در رشته حسابداری سبب حفظ اطلاعات، گزارش ها و صورت های مالی از غرض ورزی های ممکن در آن میشود. در این مقاله سعی شده ضمن تعاریف کلی اخلاق و تاثیر آن بر رفتار به دلایل با اهمیتی از ارائه راهکاری مناسب، اهمیت رعایت آن در حسابداری و تاثیر آن بر حسابرسی به صورت مختصر اشاره شود.

واژگان کلیدی

اخلاق، اخلاق حرفه ای، اخلاق مدرن، اخلاق اسلامی.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه پیام نور مرکز بین المللی عسلویه، بوشهر، ایران.
(accountant3928@yahoo.com)

مقدمه

اخلاق موضوعی است فراگیر که همه جوانب زندگی بشر را پوشش میدهد. رشد روزافزون جوامع بشری و پیچیده تر شدن روابط و مناسبات اجتماعی، نیازهای نوینی را می آفریند. پیدایش حرفه های گوناگون، زائیده تلاش در پاسخ به این نیازهاست که با گذشت زمان و تغییر شرایط شکل می گیرند و به تدریج سیر تحول و تکامل رامی پیمایند. این حرفه ها به دلیل ضرورت تقسیم کار و تخصصی شدن امور، روز به روز منسجم تر می شوند و نقش خود را در بهبود رفاه عمومی جوامع ایفا میکنند. تداوم حیات هر حرفه و اشتغال اعضای آن منوط به نوع و کیفیت خدماتی است که ارائه می کند و اعتبار و اعتمادی است که در نتیجه ارائه این خدمات به دست می آورد. این اعتبار و اعتماد سرمایه اصلی هر حرفه است و حفظ آن اهمیت والایی دارد. این امر ایجاب میکند که وظیفه و هدف اصلی هر حرفه و اعضای آن، خدمت به جامعه باشد و منافع شخصی تنها در چارچوب ارائه این خدمات تفسیر و دنبال شود. (کمیته فنی سازمان حسابرسی چاپ ششم)

اخلاق را مجموعه ای از صفات روحی و باطنی انسان تعریف کرده اند که به صورت اعمال و رفتاری که از خلیات درونی انسان ناشی می شود، بروز ظاهری پیدا میکند. عموماً دامنه اخلاق را در حد رفتارهای فردی تلقی میکنند، اما رفتارهای فردی وقتی در سطح جامعه یا نهادهای اجتماعی تسری پیدا میکند، به نوعی اخلاق جمعی یا اجتماعی بدل میشود که ریشه در فرهنگ آن جامعه می دواند. امروزه در تجزیه و تحلیل رفتار سازمان ها پرداختن به اخلاق و ارزش های اخلاقی یکی از الزامات می باشد. نماد بیرونی سازمان ها را رفتارهای اخلاقی آن ها تشکیل می دهد که خود این مسئله مبتنی بر ارزش های درونی سازمان ها است (قراملکی، ۱۳۸۹).

در تعاریفی دیگر اخلاق ضابطه رفتاری است که در زندگی همه افراد اعمال می شود و به درستی یا نادرستی اعمال می پردازد (کی سو و وی گانت^۱، ۱۹۹۸). آموزش اخلاق در حسابداری بسیار مهم است. هدف از آموزش اخلاق در حسابداری تقویت قدرت ابتکار و مهارت های دانشجویان در رابطه با مسائل اخلاقی است تا قادر به اتخاذ تصمیمات منطقی و برخورد صحیح با چالش های اخلاقی محیط کسب کار باشند (آلم^۲، ۱۹۹۸).

به طور ساده و خلاصه، شامل شناخت صحیح از ناصحیح و آنگاه انجام صحیح و ترک ناصحیح است. تشخیص درست از غلط همیشه ساده نیست. بسیاری از دانشمندان علم اخلاق ادعا می کنند که باتوجه به اصول اخلاقی در مقام عمل همیشه یک راهکار درست وجود دارد و برخی دیگر معتقدند که راهکار درست بستگی به موقعیت و شرایط دارد و تشخیص اینکه کدام راهکار درست است در نهایت به عهده خود فرد است (نیکومرام و همکاران، ۱۳۹۳).

بنابراین واژه ی اخلاق دارای کاربرد های مختلف و متنوعی است که رفتار اخلاقی و دانش اخلاقی از آن جمله می باشد. در خصوص اخلاق حرفه ای نیز به نوعی همین کاربرد ملحوظ می باشد. همانطور که اخلاق، الگوی رفتار ارتباطی مبتنی بر رعایت حقوق طرف ارتباط است، اخلاق حرفه ای نیز در واقع تحقق عملیاتی همین امر در حرفه است. در فعالیت های حرفه ای، مناسبات فراوانی با افرادی همچون مراجعه کنندگان و همکاران و محیط زیست وجود دارد. کارمندان و صاحبان مشاغل که در مناسبات شغلی، حقوق خویش، حقوق دیگران و حقوق منابع طبیعی را می شناسند و بر رعایت آن ها حساسیت دارند

¹ Kieso, D. E., and Weygandt,

² Alam

اخلاقی اند. زیست اخلاقی در حرفه، همراه با دغدغه های رعایت حقوق صاحبان حق است. پس حرفه ای ها، صاحبان حق را در مناسبات حرفه ای می شناسند و به حقوق آنان به تفضیل آگاهی دارند و می توانند به گونه ای رفتار کنند که حقوق آنان نیز حفظ شود. حقوق افراد مرز های مهمی اند که فرد حرفه ای از آن فراتر نمی رود. ارزش های اخلاقی بر رعایت این اصول تاکید دارند. به همین دلیل است که تعامل اخلاقی می تواند فضای حاکم بر محیط کاری را سرشار از نشاط، آرامش، صمیمیت و امنیت کند. بر این اساس می توان گفت: اخلاق حرفه ای؛ الگوی رفتار اخلاقی در حرفه مبتنی بر رعایت حقوق افراد می باشد (قراملکی، ۱۳۹۰). در ادامه، طبق دیکشنری وبستر حرفه ای گری یا حرفه ای بودن به این شکل تعریف می شود: «رفتار، اهداف، یا ویژگی هایی که معرف یا نشانگر حرفه یا فرد حرفه ای است»؛ و حرفه را «شغلی که مستلزم دانش تخصصی و اغلب آمادگی آکادمیک در درازمدت و به صورت فشرده است.» می نامند بنابراین بنا به تعریف دقیق تر اخلاق حرفه ای عبارت است از اصول و معیارهای اخلاقی که توسط سازمان ها بر اساس الگوهای اخلاقی تدوین شده و تمامی اعضای سازمان ملزم به رعایت این اصول که هدایتگر رفتار آنان می باشد، هستند (امیر کبیری و دارویان، ۱۳۹۰).

این اخلاق تمامی مباحث مربوط به استانداردهای اخلاقی در حرفه های مختلف مثل حقوق، پزشکی، فلسفه، حسابداری و ... را پوشش می دهد و آنها را طبقه بندی می کند (بریت^۳، ۲۰۱۵) نکته مهم آن است که اخلاق حرفه ای صرفاً مفهوم به کارگیری روش های فلسفی خاص در کار حرفه ای نیست؛ زیرا تمامی اعتقادات بر هم منطبق نیستند و این امر باعث میشود که فرد دست به انتخاب بزند و بر اساس اصول و کدهای اخلاق حرفه ای و شرایط تصمیم گیری نماید (بوزوویچ^۴، ۲۰۰۷) پس می توان نتیجه گرفت: اخلاق حرفه ای مجموعه ای از گزاره های اخلاقی و باید و نبایدهایی موجود در یک حرفه و مجموعه ای از کنش و واکنش های اخلاقی پذیرفته شده که از سوی سازمان ها و مجامع حرفه ای مقرر می شود تا مطلوب ترین روابط ممکن را برای اعضای خود در اجرای وظایف حرفه ای فراهم کند (اکبری و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین اخلاق حرفه ای، به منزله ی شاخه ای از دانش اخلاق به بررسی تکالیف اخلاقی در یک حرفه و مسائل اخلاقی آن می پردازد و در تعریف حرفه، فعالیت معینی تلقی می گردد که موجب هدایت فرد به موقعیت تعیین شده می شود. (قاسم زاده و همکاران، ۲۰۱۸).

در این مقاله با مطالعه کتب مختلف، با توجه به تعاریف کلی اخلاق و تاکید بر ضرورت رعایت اخلاق حرفه ای، اهمیت رعایت آن در حسابداری و تاثیر به سزای آن بر حسابداری به صورت مختصر اشاره خواهد شد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

نقش و جایگاه حسابداری در قانون گذاری و تدوین آئین رفتار حرفه ای در حسابداری: مقوله اخلاق و عمل کردن به اخلاق حرفه ای، از مباحث جدی و مورد توجه در حوزه حسابداری است که به طور مستقیم بر صداقت و توانایی حسابداران برای جلب اعتماد عمومی تأثیر دارد. به خصوص اینکه عدم آموزش صحیح و اخلاقی میتواند منجر به فعالیت های متقلبانه شود (اندریس^۵ و همکاران، ۲۰۱۷) فعالیت های متقلبانه سبب میشود تا اثرات مخربی بر سرمایه

³ Berit

⁴ Božvvić

⁵ Andreas

گذاری و بازارهای مالی وارد شود زیرا مردم چنین استدلال میکنند که این اعمال به دلیل رفتارهای غیراخلاقی حسابداران و عدم درک صحیح آنها از اصول اخلاقی صورت گرفته است و این باعث بحران اخلاقی در حرفه حسابداری شده است (اراکا^۶ و اکبجه، ۲۰۱۵). بنابراین با توجه به رسوایی های مالی متعدد در سالهای اخیر، تأکید بر مسئله اخلاق در حسابداری مورد توجه قرار گرفته است، اشتباهات و لغزش های اخلاقی که در مورد برخی از حسابرسان مشاهده شده است، علت بسیاری از شکست های حسابرسی بوده اند که از همان روزهای اولیه تولد حرفه حسابرسی توجهات زیادی را به خود جلب کرده است. حال آنکه تمامی شکست های حسابرسی، به رفتارهای غیراخلاقی حسابرسان مربوط نمی شود، اما بسیاری از آن ها به رفتارهای غیراخلاقی یا حداقل غیرحرفه ای بخش هایی از حسابرسان مربوط می شود (بیرجندی و همکاران، ۱۳۹۸).

بنابراین به دنبال شکست مؤسسات حسابرسی، قانونگذاران قوانین و استانداردهایی چون آئین رفتار حرفه ای را برای گسترش رفتار اخلاقی و حرفه ای میان حسابرسان وضع نمودند. در حقیقت نهادهای حرفه ای حسابداری دستورالعمل هایی از طریق آئین رفتار حرفه ای برای ایجاد انگیزه در حسابرسان به منظور افزایش رفتارهای اخلاقی تدوین کرده اند (آلین و همکاران، ۲۰۱۳). باین حال، رفتارهای غیراخلاقی در میان حسابرسان همچنان در حال وقوع است؛ باید در نظر گرفت توجه به نقش اخلاق موضوع بسیار مهمی تلقی می شود چراکه علاوه بر اینکه ممکن است با عدم رعایت موازین اخلاقی توسط حسابداران و حسابرسان منافع سهامداران زیر پا گذاشته شود؛ از حیث اینکه اطلاعات حسابداری، ورودی بسیاری از سامانه های تصمیم گیری اقتصادی محسوب میشود نیز نقش حسابداری بسیار حائز اهمیت است (اعتمادی و رحمانی، ۱۳۸۸).

تاثیر اخلاق حرفه ای بر تردید حرفه ای استاندارد های حسابرسان ایران:

طبق استاندارد حسابرسی شماره ۲۰۰ بند ۱۵ حسابرسان باید حسابرسی را با نگرش تردید حرفه ای برنامه ریزی و اجرا کنند و نگرش تردید حرفه ای به معنای آن است که با ذهنی پرسشگر، ارزیابی نقادانه ای از اعتبار شواهد حسابرسی کسب شده به عمل آید. (کمیته تدوین استاندارد های حسابداری، ۱۳۸۸)

تردید حرفه ای حسابرس عنصر ضروری در حسابرسی است:

تردید حرفه ای عنصر ذاتی اعمال قضاوت حرفه ای است و طبق استانداردهای حسابرسی، حسابرس باید کار خود را با تردید و نه با سوءظن و بدگمانی به انجام برساند؛ بنابراین حفظ موازنه منطقی بین دو روی سکه الزامی است (حاجیها و همکاران، ۱۳۹۲). اخلاق حرفه ای منجر به افزایش جستجوی کاوشگرانه حسابرس برای کسب شواهد موردنیاز و بهبود تردید حرفه ای آنها میشود (انوفه^۷ و همکاران، ۲۰۱۶). بنابراین می توان گفت اخلاق حرفه ای تاثیر به سزایی بر تردید حرفه ای در حسابرسی خواهد داشت؛ که نتایج آن را بر کیفیت حسابرسی می توان مشاهده نمود. برای اثبات به این موضوع به برخی از پژوهش های انجام شده در رابطه با تاثیر اخلاق حرفه ای بر کیفیت حسابرسی می پردازیم:

انوفه و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی نقش اخلاق حرفه ای در بهبود تردید حرفه ای حسابرس پرداختند. یافته های پژوهش آنها نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین اخلاق حسابداری و تردید حرفه ای حسابرس وجود دارد و اخلاق حرفه ای نقش بسیار مهمی در بهبود تردید حرفه ای حسابرسان دارد.

⁶ Oraka

⁷ Enofe

اندریس و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر اخلاق، تجربه و صلاحیت بر کیفیت حسابرسی با تردید حرفه ای حسابرس به عنوان متغیر میانجی پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد تردید حرفه ای حسابرس به عنوان یک متغیر میانجی بر رابطه بین اخلاق حرفه ای و تجربه و کیفیت حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

رویایی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی ارتباط بین تردید حرفه ای و قضاوت حرفه ای حسابرسان مستقل را بررسی کردند. نتایج نشان داد در مؤسسه های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، بین تردید حرفه ای و قضاوت حرفه ای رابطه معنادار مثبتی وجود دارد.

صالحی (۱۳۹۵) در پژوهشی رابطه اخلاق حرفه ای و کیفیت حسابرسی را بررسی نمودند نتایج پژوهش او نشان داد که تعهد حسابرس به یکپارچگی و صداقت استقلال حسابرس و بی طرفی حرفه ای او، تعهد حسابرس به رازداری و عملکرد حرفه ای حسابرس بر کیفیت حسابرسی اثر مثبت و معناداری دارد.

رحیمی کاکلکی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی رعایت مؤلفه های اخلاق حرفه ای توسط اعضاء جامعه ی حسابداران رسمی با تأکید بر ویژگی های فردی و اجتماعی پرداختند. نتایج نشان داد که سازه های فردی سن و جنسیت اعضاء جامعه حسابداران رسمی بر رعایت مؤلفه های اخلاق حرفه ای شامل بی طرفانه بودن، رفتار حرفه ای، صلاحیت و مراقبت حرفه ای، انسجام و وحدت رویه، رازداری تأثیر دارند.
دلایل اهمیت رفتار در دانش حسابداری:

حرفه حسابداری همواره اطلاعات مورد نیاز اکثر تصمیمات اقتصادی را تهیه و گواهی می نماید، از این رو تمام استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری اعم از درون سازمانی و برون سازمانی خدمات حسابداری را برای تصمیم گیری ضروری می داند. حسابداران به دلیل خدماتی که به جامعه ارائه می دهند، نیاز به کسب اعتبار نزد مخاطبان خود دارند. از این رو، برای جلب اعتماد استفاده کنندگان اطلاعات، ناگزیر از رعایت اصول اخلاقی حسابداری هستند (سیمون و همکاران، ۲۰۰۸)
شناخت این اصول می تواند در جهت اعتلای این حرفه کارساز باشد و حسابداران را قادر سازد در جایگاه حرفه ای خود به نحو مناسب ایفای نقش کنند (استدهام و همکاران، ۲۰۰۷).
تأثیر رفتار گرایي در محیط:

روانشناسان نیز معتقد اند همانند رویکرد روانکاوی، رویکرد رفتارگرا به شخصیت نیز مبتنی بر اصل علیت است. ولی برخلاف رویکرد روانکاوی، رفتارگرایی توجه بسیار ناچیزی به تعیین کننده های زیستی داشته و عمدتاً بر عوامل محیطی تمرکز دارد. این رویکرد هم چنین تحت تأثیر فراوان نظریه های داروین قرار گرفته است. همانطور که تکامل موجودات زنده از راه انتخاب طبیعی صورت می گیرد تا هر نوع موجود را برای سازگار شدن با محیط شکل دهد، به همان نحو فرآیندهای یادگیری (به ویژه شرطی شدن عامل) خزانه و گنجینه رفتاری آدمی را به نحوی شکل می دهد که بتواند با محیط خود سازگار شوند. مردم ذاتاً خوب یا بد نیستند بلکه به آسانی تحت تأثیر رویدادها و شرایط محیط، قابل تغییر هستند. (زمینه روانشناسی هیلگارد، ۱۳۹۳)

بنابراین در مقابل رویکرد روانکاوی به شخصیت، رویکرد رفتارگرایی بر اهمیت متغیرهای محیطی یا موقعیتی رفتار تکیه می کند. در این دیدگاه رفتار عبارت است از تعامل مستمر بین متغیرهای شخصی و محیطی. شرایط محیطی رفتار را از طریق یادگیری شکل می دهد؛ و رفتار به نوبه خود به محیط شکل می دهد. آدمی و محیط بر یکدیگر تاثیر دارند. برای این که بتوان دست به پیش بینی رفتار زد باید نحوه تعامل ویژگی های شخص با خصوصیات محیط را شناخت. امروزه رویکرد رفتاری را به نام های رویکرد یادگیری اجتماعی و یا شناخت اجتماعی می شناسند (زمینه روانشناسی هیلگارد، ۱۳۹۳).

رفتار چیست؟

سال ها قبل در سال ۱۹۵۴ جولیان راتر متغیرهای شناختی را وارد رویکرد رفتارگرایی کرد. راتر مفهوم توانش رفتار را معرفی کرد، به معنای بررسی احتمال بروز رفتار معینی در شرایط معین، مثلاً بیدارماندن در سراسر شب برای امتحان. توانش رفتار بستگی به دو متغیر دارد: انتظار و ارزش تقویت؛ مثلاً دانشجویی که انتظار نمره عالی داشته باشد بیشتر احتمال دارد دست به چنین رفتاری بزند. در عین حال این انتظار بستگی دارد به اینکه دفعه قبل که دانشجو چنین کاری کرد به چه نتایجی رسید؛ یعنی اگر قبلاً درس خواندن در سراسر شب منجر به کسب نمره خوب شده باشد، این بار هم همان انتظار را خواهد داشت. هر اندازه او به خاطر این رفتار تقویت شده باشد انتظارش برای پاداش بیشتر است. در مورد ارزش تقویت باید گفت که بستگی به ترجیح تقویت ها به هم دارد. اگر دانشجو خوابیدن را به نمره خوب ترجیح دهد از احتمال نخوابیدن برای رسیدن به نمره بد کاسته می شود. بندورا که یکی از نظریه پردازان شاخص معاصر در این زمینه است این رویکرد را گسترش داده و دیدگاهی را ارائه می دهد تحت عنوان ((نظریه شناخت اجتماعی)). این نظریه بر دیدگاه ((علیت دو سویه)) تاکید می کند که در آن تعیین کننده های خارجی رفتار (مانند پاداش و تنبیه) و تعیین کننده های درونی (مانند باورها، اندیشه ها و انتظارات) بخشی از نظام تاثیرات دو سویه است که هم بر رفتار و هم بر قسمت های دیگر این نظام تاثیر دارد (بندورا، ۱۹۸۶). در الگوی بندورا نه تنها محیط بر رفتار اثرگذار است بلکه رفتار نیز می تواند بر محیط تاثیر گذار باشد. در واقع رابطه بین محیط و رفتار متقابل و دو سویه است. محیط بر رفتار اثر می گذارد. این نیز بر نوع محیطی که انتخاب می کنیم موثر است که به نوبه خود بر رفتار تاثیر می گذارد و بر همین قیاس (زمینه روانشناسی هیلگارد).

ریاضیات عنصری جدا ناپذیر در علم حسابداری:

تاریخچه و پیدایش علم حسابداری در ابتدا توسط ریاضی دان ایتالیایی به نام فرا لوکا بارتولومئو دی پاچولی (به ایتالیایی: Luca Bartolomeo de Pacioli) معروف به لوکا پاچولی (Luca Pacioli) (۱۴۴۵-۱۵۱۷، ایتالیا) که راهب فرقه فرانسیسکن بود مطرح شد که حسابداری دوطرفه (حسابداری دو بل) را تدوین کرد.

در حسابداری دو طرفه (دو بل) کلیه معاملات باید بر اساس ارزش (واحد) پولی طبق فرض واحد اندازه گیری انجام پذیرد بنابراین استفاده از اعداد جهت ثبت مبالغ معاملات و استفاده از روش های ریاضی جهت اطمینان حاصل از محاسبات انجام شده امری اجتناب ناپذیر است.

طبق تعاریف لوکاپاچیولی حسابداری دابل بر مبنای معادله اصلی حسابداری و به شرح زیر برقرار است:

دارایی = بدهی + سرمایه

بنابر این دارایی هر مجموعه را میتوان جمع بدهی ها و کلیه حقوق صاحبان سرمایه (سهام) دانست؛ که امروزه حسابداران با توجه به زمینه فعالیت هر واحد تجاری و تحلیل کلیه معاملات در غالب سند حسابداری به صورت دستی و یا به کمک نرم افزار مربوطه ثبت می کنند.

ترازنامه یک ابزار ریاضی جهت اثبات عملیات حسابداران:

همانگونه که جهت اطمینان از نتایج حاصل از معادلات ریاضی با استفاده از روش هایی در ریاضی از معادلات انجام شده اطمینان حاصل میکنیم در حسابداری نیز به کمک صورت های مالی که یکی از ارکان مهم آن ترازنامه است به درستی عملیات صورت گرفته توسط حسابداران پی خواهیم برد. یکی از معتبرترین عملیات حسابداری در ارائه صورت های مالی تهیه ترازنامه در دوره مالی و گزارش نتایج آن به کلیه استفاده کنندگان درون سازمانی و برون سازمانی است. در واقع ترازنامه به معنای گزارش عملکرد یک واحد تجاری در یک تاریخ مشخص می باشد که از دفتر کل تهیه می شود. در ترازنامه به طور کلی کلیه اقلام معادله اصلی حسابداری که توسط لوکاپاچیولی مطرح شد به صورت ریز و با ترتیب خاصی گزارش شده و در آخر پس از انجام عملیات علامت تساوی که به معنی درستی محاسبات است در آخر ترازنامه ایجاد می شود. اگر باز هم به معادله اصلی حسابداری بازگردیم میتوان در یافت که علامت مساوی در کلیه معادلات ریاضی به معنی برابر بودن دو طرف معادله می باشد که مشاهده این عمل در حسابداری با ایجاد ترازنامه و رسیدن به عدد صحیح در دو طرف ترازنامه به راحتی امکان پذیر است؛ بنابراین ترازنامه همان معادله اصلی حسابداری است که جهت اطمینان از فرایند تحلیل و محاسبات حسابداران به کار برده می شود.

ارائه راهکار مناسب:

فناوری اطلاعات عنصری کلیدی در حذف محدودیت مکانی وزمانی ودسترسی بهتر و سریعتر اطلاعات به روز بودن و ... است؛ به عبارت دیگر فناوری روش انجام کارها را دگرگون ساخته و باعث شده بستری که بر کاغذ بنا شده بود به بستر های الکترونیکی تبدیل شوند؛ که آن را در اصطلاح تبادل الکترونیکی اطلاعات می نامند. در پی این تغییر زمان دسترسی به اطلاعات بسیار کوتاه تر شده و نحوه مبادلات پولی منابع مالی تغییر یافته است و به جای پول اطلاعات مالی رد و بدل می شود. از طرفی، هدف های گزارشگری مالی و مبنای حسابداری ایجاب می کند اطلاعاتی که گزارشگری مالی فراهم می آورد از ویژگی های معینی برخوردار باشد تا در تصمیم گیری های سرمایه گزاران و اعتبار دهندگان فعلی و بالقوه و سایر استفاده کنندگان موثر واقع شود (الهی و همکاران، ۱۳۸۲). از این رو اخلاق حرفه ای ضرورتی است که در جامعه حسابداران ضرورت پیدا می کند و سبب اعتبار حرفه می شود به عنوان مثال: از جمله ابزارهایی که سازمان می تواند از طریق آن ها آرمان ها و اهداف اخلاقی خود را محقق سازد، منشور اخلاقی و منشور رفتاری است که امروزه کاربرد وسیعی یافته است. منشور اخلاقی شامل مجموعه ارزش هایی است که نسبت به دیگر ارزش ها برای سازمان دارای اولویت بیشتری بوده و باید از سوی مدیران و کارکنان رعایت شود: ارزش هایی چون صداقت، درستی، عمل به وعده، وفاداری، احترام، استقلال،

حفظ اسرار، متانت، ادب، مدارا، ایمان و اعتقاد، پاسخگویی، کمال جویی، دلسوزی، ملاحظه دیگران را کردن، کمک، تقسیم منافع، مهربانی، عدالت و انصاف، بی طرفی، ثبات رای، پایبندی به قانون، خدمت به اجتماع و... در منشور اخلاقی، مورد توجه سازمان های مختلف قرار گرفته است. در تعریف دیگری در منشور اخلاقی، بیانیه ای حاوی خط مشی ها، اصول و مقررات است که رفتار هارا هدایت می نماید (الوانی، ۱۳۸۵). منشور رفتاری نیز شامل رفتار هایی است که مطلوب سازمان بوده و باید در محیط کار انجام شود. نوع پوشش کارکنان در محیط کار، عدم استفاده از مواد مخدر، پیروی از دستورات مافوق، عدم قبول رشوه، عدم استفاده از اموال سازمان برای مصارف شخصی، گزارش دادن اعمال غیرقانونی، حفظ اسرار سازمان، عدم تبعیض نژادی یا جنسی پیروی از قوانین و مقررات و... نمونه هایی از منشور رفتاری است که با توجه به ارزش های مذکور در منشور اخلاقی تدوین می شود (سلطانی مرتضی، ۱۳۸۲).

برای ممانعت از تکرار رسوایی های مالی در آینده، مهم است که بینیم دانشکده های حسابداری و مدیریت چگونه رهبران فردا را تعلیم میدهند. اگر دانشگاه ها مدیران و حسابداران آینده را درباره ارتباط بنیادی و اساسی جامعه و شرکتهای تعلیم ندهند، نمیتوانیم انتظار داشته باشیم که مدیران اجرایی رده بالا این روابط را درک نمایند. دانشجویان حسابداری و مدیریت و بازرگانی باید به صداقت در سطوح شخصی، شرکتی و اجتماعی توجه داشته باشند. دانشگاه ها باید به سمت و سوی یک دگرگونی در برنامه آموزشی پیش روند تا بتوانند بازرگانی در جامعه را جایگزین بازرگانی در اقتصاد نمایند (ایسیب^۸، ۲۰۰۳).

یافته های پژوهش

برای درک بهتر موضوع به خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری می پردازیم:

با توجه به این که خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات حسابداری مربوط بودن و قابل اتکابودن و خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با ارائه اطلاعات حسابداری قابل مقایسه بودن و قابل فهم بودن است. در گزارشگری مالی، اطلاعاتی مربوط تلقی میشود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال یا آینده یا تأیید یا تصحیح ارزیابی های گذشته آنها مؤثر واقع شود و اطلاعاتی قابل مقایسه است که استفاده کنندگان بتوانند واحد تجاری را طی زمان و جهت تشخیص روند تغییرات، آن را با گذشته واحد تجاری و سایر واحدهای تجاری مقایسه کنند (کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۹۳).

بنابراین بر اساس مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی ایران هرگاه اطلاعات حسابداری مربوط و قابل اتکا نباشد مفید نخواهد بود و در صورتی که اطلاعات قابل مقایسه و قابل فهم نباشد مفید بودن آن دچار محدودیت خواهد بود (کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۹۳).

جایگاه رفتار مناسب در حسابداری نوین:

اگر هدف از تهیه اطلاعات حسابداری را تاثیر بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در نظر بگیریم لازم است تا واکنش های روانشناختی و اقتصادی آن هارا در قبال شرایط و اطلاعات مختلف مورد بررسی قرار دهیم (مهرانی، ۱۳۹۲).

جهانی شدن و پیشرفت تکنولوژی، شرکت هارا در معرض رقابت سنگین قرار داده است. در این دوران، شرکت ها به مدیریت ارتباط با مشتری، به عنوان ابزاری برای افزایش سود آوری می نگرند. بازار یابی امروزه تنها توسعه، تامین و فروش نیست، بلکه توسعه مداوم و خدمات بعد از فروش، به همراه رابطه ای بلند مدت با مشتری، نیز به این مجموعه اضافه شده است (بولدینگ، ۲۰۰۵).

به عبارتی مدرنیته به یک معنی به جهان نگری مدرن، شیوه نگرش انسان نو به جهان اطلاق می شود. مدرنیته از سده پانزدهم تا نیمه سده نوزدهم میلادی در غرب تکوین یافت و بعد از آن در دیگر نواحی دنیا رشد نمود. از دیدگاه جامعه شناسی، مدرنیته بر عقلانی سازی ساختار اقتصادی و اداری و تفکیک و تمایز ساختاری جهان اجتماعی اشاره دارد. مدرنیته بیانگر انتقاد مداوم از سنت و از خود بوده و به معنی نواخواهی و امروزگی ست (ساوجی، ۱۳۸۸).

بدین ترتیب جهت مربوط و قابل مقایسه بودن اطلاعات حسابداری ضرورت دارد اثرات معاملات و رویدادهای مشابه در داخل واحد تجاری و در طول زمان برای آن واحد تجاری باثبات رویه اندازه گیری و ارائه شود و بین واحدهای تجاری مختلف نیز هماهنگی رویه در باب اندازه گیری و ارائه موضوعات مشابه رعایت گردد که در این رابطه نقش حسابرس از طریق ارزیابی و ارائه رهنمود در خصوص نحوه بکارگیری اصول و استانداردهای حسابداری ضروری و تعیین کننده است. بر اساس مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی ایران هرگاه اطلاعات حسابداری مربوط و قابل اتکا نباشد مفید نخواهد بود و در صورتی که اطلاعات قابل مقایسه و قابل فهم نباشد مفید بودن آن دچار محدودیت خواهد بود (کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۹۳).

اتفاق نظر کمیته های حسابداری ایران و آمریکا در مورد قابل فهم بودن اطلاعات مالی:

یافته ها حاکی از آن است که بر اساس مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی ایران (کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۹۳) و همچنین مبانی نظری گزارشگری مالی کشورهای مختلف از جمله آمریکا (هیئت استانداردهای حسابداری مالی ۱، ۱۹۸۰) از میان چهار ویژگی کیفی اطلاعات حسابداری، تنها ویژگی قابل فهم بودن است که به دلیل تفاوت در استفاده کنندگان از صورت های مالی و نیاز اطلاعاتی مختلف آنها به میزان زیادی به فرض آگاهی این استفاده کنندگان در مورد فعالیت های تجاری و اقتصادی و نحوه عمل حسابداری، بستگی دارد و سه ویژگی کیفی مربوط، قابل اتکا و قابل مقایسه بودن اطلاعات حسابداری باید در محتوا و ارائه این اطلاعات توسط تهیه کنندگان صورت های مالی تأمین گردد.

بنابراین می توان دریافت با توجه به این که خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات حسابداری مربوط بودن و قابل اتکابودن و خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با ارائه اطلاعات حسابداری قابل مقایسه بودن و قابل فهم بودن است. در گزارشگری مالی، اطلاعاتی مربوط تلقی میشود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال یا آینده یا تأیید یا تصحیح ارزیابی های گذشته آنها مؤثر واقع شود و اطلاعاتی قابل مقایسه است که استفاده کنندگان بتوانند واحد تجاری را طی زمان و جهت تشخیص روند تغییرات، آن را با گذشته واحد تجاری و سایر واحدهای تجاری مقایسه کنند (کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۹۳).

بر اساس مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی ایران نیز، هرگاه اطلاعات حسابداری مربوط و قابل اتکا نباشد مفید نخواهد بود و در صورتی که اطلاعات قابل مقایسه و قابل فهم نباشد مفید بودن آن دچار محدودیت خواهد بود (کمیت فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۹۳)

مطالعات نشان می دهد دانشگاه ها و مراکز آموزشی در سال ۲۰۰۲ متولیان آموزش در حوزه مدیریت درباره نقش دانشگاه در پاسخگویی به رسوایی های اخلاقی سال های اخیر بحث نمودند. آنها علل ریشه ای تأکید بیش از حد شرکت های آمریکایی را برای به حداکثر رساندن ارزش سهام سهامداران بدون توجه به تأثیر عملشان بر سهامداران دیگر بررسی نمودند (ودوک، ۲۰۰۵).

همین انتقاد بر تحصیلات حسابداری نیز وارد می باشد؛ زیرا بسیاری از نظریه های مدیریت عمدتاً بر حداکثر نمودن ثروت سهامدار تأکید دارند. این نظریه ها فقط تعدادی سهامدار را مورد توجه قرار داده و در ارتباط با تعلیم و آموزش مدیران و حسابداران حرفه ای درباره عواقب تصمیمات و یا در حقیقت درباره دامنه موضوعاتی که باید به طور صحیح در گزارش های حسابداری جای بگیرد، اهمال میورزند. در حقیقت، فشارهای رقابتی بر مدیران، فشارهای رتبه بندی بر دانشکده های حسابداری و مدیریت و سیاست های تشویقی و تنبیهی در مؤسسات حسابداری مهم، همه و همه، دانشجویان حسابداری و مدیریت و رهبران و رؤسای شرکتها را تشویق مینمایند تا نسبت به گذشته، توجه بیشتری به حداکثر نمودن سود کوتاه مدت داشته باشند. در نتیجه شرکتها، دانشجویان و حسابداران از توجه به مسائل مهم موجود اجتماعی نظیر نیاز به حسابداری بهایابی کامل یا چرخه زندگی، حسابداری محیط زیست و حسابداری مقوله های مسئولیت پذیری عمومی پرهیز می نمایند (ایسیب، ۲۰۰۳).

بحث و نتیجه گیری

با توجه به گذر زمان و تغییر نگرش حسابداری از روش سنتی به سمت و سوی مدرن، آموزش بهترین گزینه برای ارتقاء کارایی پرسنل و کارکنان به شمار می آید. در کنار آموزش های شغلی، آموزش اخلاقی امری ضروری است. آموزش موضوعات اخلاقی کاری بسیار سخت و دشواری به نظر می رسد ولی در واقع دارای هنجارها و ارزش های معیار و واقعی می باشد که به نوبه خود باعث کارایی بیشتر افراد و افزایش ظرفیت و توانایی انجام صحیح کار و نگرستن به حرفه و شغل خود می شود. به بیان دیگر از بین گرایش هایی که جامعه را به سمت و سوی رونق و شکوفایی سیاسی هدایت می کنند، مذهب و اخلاقیات تکیه گاه های اجتناب ناپذیرند. ارزش های اخلاقی، زیربنایی را فراهم میکند که یک جامعه متمدن و متعالی فرهنگی و رفتاری بر آن بنا میشود زیرا بدون این زیربنا، جامعه متمدن از هم پاشیده و فرو می ریزد (اسمیت، ۲۰۰۳).

از دیدگاه دانش حسابداری نیز، با توجه مطالب ذکر شده به صراحت می توان دریافت که در گذشته (رویکرد سنتی) تأکید به سزایی بر اصول اخلاقی حاکم بوده است حال آن که در رویکرد نوین تمرکز بر رفتار کلیه استفاده گان از دانش حسابداری می باشد. با توجه به مستندات ذکر شده و تنها تمرکز بر به حداکثر رساندن سود فعالان اقتصادی به نفع منافع خود، سبب کم رنگ نمودن ارزش های اخلاقی در جامعه گردیده است؛ اما این در حالی است که هر دو یعنی رویکرد اخلاقی و رفتاری مکمل یکدیگرند به عبارتی توجه بر ارزش های اخلاقی، رفتار مناسب را پدید می آورد. لازم به ذکر است در رشته

حسابداری، حسابداران به واسطه موقعیت خود ذاتا با ارزش و دارای مسئولیت های اخلاقی اند زیرا نتایج حاصل از عملکرد آنان بر تصمیمات کلیه استفاده کنندگان اعم از دولت، سازمان ها، بنگاه های اقتصادی، مردم و ... تاثیر گذار است. پس لازم است تصمیمات بر اساس بنیاد و پایه اعتماد انجام شود. با این دیدگاه اخلاق، درستی و شفافیت از حسابداری تفکیک ناپذیر خواهد بود و همین رابطه جدایی ناپذیر اخلاق و حسابداری است که لازم است مورد توجه دانشکده های مدیریت و حسابداری قرار گیرد. پس می توان نتیجه گرفت:

نهادینه کردن اخلاق اسلامی در سیستم آموزش حسابداری ممکن است هم از نطقه نظر شرایط رفتار اقتصادی و هم از دیدگاه سایر ارزش های فرهنگی، اثر مستقیمی بر حرفه حسابداری داشته باشد، زیرا انتظاری رود که تامین آیین اخلاق حرفه ای اسلامی (که مهم ترین زیربنای علم حسابداری است) نواقص موجود در آیین اخلاق حرفه ای موجود را که تنها مبتنی بر مفهوم عقلگرایی است، رفع نماید (یوناندارا، ۲۰۱۱).

منابع و مآخذ

۱. کمیته فنی سازمان حسابرسی. آیین رفتار حرفه ای. چاپ ششم. انتشارات سازمان حسابرسی. ۳۲-۱: ۱۳۸۵.
۲. فرامرز قراملکی احد. درآمدی بر اخلاق حرفه ای. چاپ سوم. سرآمد. ۱۳۸۹.
۳. نیکو مرام، فریدون رهنمای رودپشتی، عباس طلوعی اشلقی، تقی پوریان (۱۳۹۳). "ارزیابی تاثیر اخلاق حرفه ای حسابداران مدیریت بر ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری مدیریت"، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال هفتم، شماره بیستم.
۴. فرامرز قراملکی، احد، درخشانی. لعبت، رضایی شریف آبادی. سعید (۱۳۹۰) اخلاق حرفه ای در کتابداری و اطلاع رسانی، چاپ اول، تهران؛ مرکز مطالعات و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها.
۵. امیر کبیری، علیرضا و سهیلا داروئیان (۱۳۹۰). "برداشت های اخلاق حرفه ای مدیران در کسب و کارهای کوچک و متوسط"، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۱، صص ۸۴-۹۳.
۶. حمید بیرجندی، احمد خدای پور، امید پورحیدری (۱۳۹۸) "بررسی تاثیر اخلاق حرفه ای بر تردید حرفه ای حسابرس" نشریه علمی حسابداری مدیریت، شماره چهل و دوم.
۷. اعتمادی، حسین و رحمانی، حلیمه (۱۳۸۸). I بررسی تجربی اخلاق در مدیریت سود"، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره های ۳ و ۴. صص ۷۹-۸۹.
۸. کمیته تدوین استانداردهای حسابداری (۱۳۸۸). استاندارد حسابرسی شماره ۲۰۰، انتشارات سازمان حسابرسی.
۹. حاجیها، زهره؛ گودرزی، احمد و فتاحی، زهرا (۱۳۹۲) ارتباط ویژگی های تردید حرفه ای حسابسان و قضاوت و تصمیم گیری آنها"، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال ششم، شماره نوزدهم، صص ۴۳-۵۹.
۱۰. رویایی، رمضان؛ یعقوب نژاد، احمد و آذین فر، کاوه (۱۳۹۳) "ارتباط بین تردید حرفه ای و قضاوت حرفه ای حسابسان مستقل"، فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ششم، شماره ۲۲، صص ۶۷-۹۵.

۱۱. صالحی، تابنده (۱۳۹۵) "رابطه اخلاق حرفه ای حسابرس و کیفیت حسابرسی"، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال یازدهم، شماره ۳، صص ۷۷-۸۶.
۱۲. پیک فلک، جمشید؛ رحیمی کاکلکی، مینا و بنی طالبی دهکردی، بهار (۱۳۹۶) عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق حرفه ای حسابداران". فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال دوازده، شماره های ۱. صص ۱-۱۳.
۱۳. الوانی سید مهدی رحمتی محمدحسین فرآیند تدوین منشور اخلاقی برای سازمان. فصلنامه فرهنگ مدیریت. ۱۳۸۵. شماره ۱۵: ۴۳-۷۰.
۱۴. سلطانی مرتضی، مدیریت اخلاق در سازمان. ماهنامه تدبیر. ۱۳۸۲، شماره ۱۳۲: ۳۴-۴۰.
۱۵. کمیته فنی سازمان حسابرسی، (۱۳۹۳)؛ مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی در ایران، نشریه ۱۱۳، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی، چاپ نهم.
۱۶. تئوری حسابداری جلد اول، دکتر ساسان مهرانی، دکتر غلامرضا کرمی. ۱۳۹۲.
۱۷. زمینه روانشناسی هیلگارد، ماهیت بشر از دیدگاه رفتارگرایی، صفحه ۴۶۸.
۱۸. زمینه روانشناسی هیلگارد، رویکرد رفتارگرایی، صفحه ۴۶۵.
۱۹. الهی، شعبان و رجب زاده، علی (۱۳۸۲) سیستم های خیره: الگوی هوشمند تصمیم گیری، انتشارات شرکت چاپ و نشر بازرگانی، وابسته به موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.
20. Kieso, D. E., and Weygandt, J J. (1998). *Intermediate Accounting*1, John Wiley & Sons 9th editin
21. Alam, K. F. (1998). *Ethics and accounting education*, Teaching business ethics, Vol. 2, No.3, PP. 261-272
22. Berit, groven (2015), "Professional Ethics as a Part of Professional Competence of Supporting Professions", Book of proceedings of the international scientific conference of the international project NIL-II-022-d, 22-23 rd, 4
23. Božović, Jelena (2007), "Business Ethics in Banking", *Economics and Organization*, V. 4, N. 2, 173 –182
24. Akbari P, Azimi M, Alizadeh Z. (2019). The relationship between professional ethics, organizational spirituality and staff creativity. *Ethics in Science and Technology*; 13 (4):62-68. (In Persian)
25. Ghasemzadeh Alishahi A, Kazem Zadeh B, Sharifi L. (2018). The role of intellectual capital on professional ethics, knowledge sharing and effective training of faculty members. *Ethics in Science and Technology*; 13 (2):108-118. (In Persian)
26. Andreas, Zarefa, A (2017), "The Influence of Ethics, Experience and Competency toward the Quality of Auditing with Professional Auditor Scepticism as a Moderating Variable", *Social and Behavioral Sciences* 219, 828-832
27. Oraka A.O, Okegbe, T.O. (2015) "The Impact of Professional Accounting Ethics in Quality Assurance in Audi"t, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, Vol. 5, No. 8
28. Enofe, A. O. Innocent Ukpebor, N. Ogbomo (2016), "The Effect Of Ccounting Ethics In Improving Auditor Professional Skepticism", *International Of Advanced Academic Research*, pp

29. Andreas, Zarefa, A (2017), "The Influence of Ethics, Experience and Competency toward the Quality of Auditing with Professional Auditor Scepticism as a Moderating Variable", *Social and Behavioral Sciences* 219, 828-832
30. Bergenhenegouwen, G.J, (1996), *Professional Code and Ethics For Training*, Amsterdam, *Journal of European Industrial Training*, Vol.20, No.4, PP.22-29.
31. Yunanda RA, Abd. Majid NB (1999). The Contribution of Islamic towards ethical accounting practices. *Issues in Social and Environmental Accounting* ۷۷۷-۸۰۵
32. Waddock S (2005). *Hollow Men and Women at the Helm Hollow Accounting Ethics*. *Issues in Accounting Education*, Vol.20.
33. Initiative on Social Innovation through Business (ISIB) (2003). *Where will they lead? M.B.A. student attitudes about business and society*. Available at: <http://www.aspeninstitute.org/AspenInstitute/files/CCLibraryFiles/FileName/404/Aspen20%Exec20%Final.pdf>.
34. Smith LM (2003). *A Fresh Look at Accounting Ethics*. *Accounting Horizons* 17: 47-49.
35. Boulding, W., Staelin, R., Ehret, M., & Johnston, W.J. (2005). *A Customer Relationship Management Roadmap: What Is Known, Potential Pitfalls, and Where to Go?*. *Journal of Marketing*, 69(4), 155-66.
36. Financial Accounting Standards Board (FASB), (1980); *Qualitative Characteristics of Accounting Information*. *Statement of Financial Accounting Concepts*, No. 2: Norwalk, CT, FASB.

Islamic Scientific Accounting

Fatemeh Jafarpour ¹

Date of Receipt: 2020/10/30 Date of Issue: 2020/11/10

Abstract

From ancient times until today, the philosophy of ethics, especially professional ethics has played a very important role in societies, especially the Islamic society, so that one of the ways to continue any profession and activity is the need to observe professional ethics in business. Observance of professional ethics is not limited to the field of accounting and can be observed in many fields such as management, psychology, auditing, medicine, etc. A quick look at accounting approaches can clearly show that the history of ethics and ethics in the field of accounting goes back to ancient times. When the traditional (theoretical) approach to formulating accounting theory paid attention to practical procedures and logic paid less attention to it. However, ethics in the traditional approach also emphasizes the concepts of fairness, truth and justice. It should be noted that the observance of ethical values, especially in the field of accounting, protects information, reports and financial statements from possible intentions in it. In this article, in addition to general definitions of ethics and its effect on behavior, important reasons for providing a suitable solution, the importance of its observance in accounting and its impact on auditing are briefly mentioned.

Keywords

Ethics, Modern ethics, Islamic ethics

1. Master student of accounting, Payame Noor University, Assaluyeh International Center, Bushehr, Iran. (accountant3928@yahoo.com).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی